Náučný chodník Záhorská Ves

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Malacky
Geomorfologická jednotka:	Borská nížina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Záhorie
Prístup:	bus a vlak Záhorská Ves
Východisko:	Záhorská Ves, kompa
Trasa:	Záhorská Ves: kompa – Hlavná ul. – Stupavská ul.
Dĺžka:	2,5 km
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	22
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: kultúrno-historické, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa chodníka vedie čiastočne súbežne s cyklotrasou (Moravskou cyklistickou cestou) a cyklistickým náučným chodníkom Nivou Moravy.

Rok otvorenia: 2015

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Záhorská Ves, Hlavná 29, 900 65 Záhorská Ves

Poznámka: Trasa prepája kultúrne, historicky a prírodovedne najzaujímavejšie miesta či objekty v obci. Okrem informačných panelov je na nej šesť oddychových plôch.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Záhorská Ves. Obec v ohybe rieky Morava na juhozápadnom okraji Borskej nížiny, najzápadnejšia na Slovensku. Pred rokom 1949 niesla názov Uhorská Ves a obyvatelia meno „Uhrané“. Jej existencia je doložená z roku 1301 pod názvom Magyarfalu. Obyvatelia boli rybármi, roľníkmi, pestovali zeleninu, vyrábali úžitkové predmety z prútia a tŕstia, ktoré predávali aj vo Viedni. K rozmachu obce prispelo vybudovanie cukrovaru, ktorý patril k najväčším a najmodernejším v Európe. Postavil ho v roku 1870 významný brniansky podnikateľ židovského pôvodu Max Löw-Beer. Cukor sa vyvážal elektrifikovanou železničkou po drevenom moste cez Moravu na železničnú stanicu v blízkej dolnorakúskej obci Angern an der March a odtiaľ do Rakúska i ďalej. Pôvodný most v roku 1711 zničili cisárske vojská, druhý, tiež drevený, slúžil až do druhej svetovej vojny, kedy ho zničilo ustupujúce fašistické vojsko. Cukrovar bol v prevádzke do roku 1949, dnes objekty zväčša chátrajú. V obci je pamätná tabuľa Ľudovítovi Štúrovi, ktorý cez obec a jej most utiekol 31. mája 1848 pred zatykačom uhorských úradov spolu s farárom Galbavým z Jablonového do Viedne a odtiaľ na Slovanský zjazd do Prahy. Pamätná tabuľa je aj na rodnom dome svetoznámej sopranistky Lucie Poppovej (1939 – 1993). Z obce premáva cez rieku Moravu kompa a je tak cestným hraničným prechodom do Rakúska.

Uhranské múzeum. Miestne múzeum v Záhorskej Vsi, ktoré vzniklo v roku 2008 zásluhou Kultúrneho spolku Uhranská perla. Sídli na Hlavnej ulici v budove bývalej colnice pri slovensko-rakúskej štátnej hranici (rieke Morave). Má štyri časti zamerané na obecnú históriu, symboly, školy, významné osobnosti, spolky, šport, zvyky a kroje. Návštevníci spoznajú v rámci histórie o. i. voľakedajšiu pýchu obce – Uhranský cukrovar –, s ním súvisiaci drevený most do Angernu, pôvodný barokový kostol z roku 1678, prvé školské triedy z obdobia Františka Jozefa I., kroje, sviatočné a pracovné odevy, povodne z rokov 1941 a 1947, spolkovú činnosť divadelníkov-amatérov, športovcov, hasičov, rybárov, poľovníkov i mladých spolkov – Uhranskej perly a rybárskeho spolku Morava. Múzeum je prístupné v letnom období v sobotu a nedeľu (15 – 17 h) alebo inokedy po telefonickom dohovore na obecnom úrade.

Kompa Záhorská Ves – Angern. Slovensko-rakúsky hraničný prechod cez rieku Moravu medzi obcami Záhorská Ves a Angern an der March obsluhuje od roku 2001 kompa. Premáva v mieste bývalých mostov. Posledný, ktorý vznikol obnovou nemeckými vojskami zničeného, zlikvidoval v roku 1948 ľadochod a v nových spoločensko-politických podmienkach nebol zrekonštruovaný. Celoročná prevádzka kompy je okrem technických príčin limitovaná aktuálnou výškou hladiny Moravy, resp. v zime prípadným ľadochodom. Za bežných okolností je prevádzková doba denne 5 – 22 h.

Bunkre pozdĺž hranice s Rakúskom, resp. dolného toku Moravy. Sú súčasťou pevnostného systému vybudovaného v rokoch 1935 – 1938 na hraniciach Československej republiky s Nemeckom,

Rakúskom, Maďarskom a Poľskom a miestami aj vo vnútrozemí ako ochrana pred možnou agresiou susedných krajín. Opevnenie patrilo k najdokonalejším európskym pevnostným sústavám a je dnes unikátnou stavebno-technickou pamiatkou. Tvorili ho: objekty ľahkého opevnenia vz. 36 a vz. 37 (tzv. ropíky – podľa ROP = Riaditeľstva opevňovacích prác; spolu cca 9 600 objektov v celom Československu, z toho asi 1 800 na Slovensku), objekty ťažkého opevnenia, delostrelecké tvŕdze a systémy protipechotných a protitankových prekážok medzi jednotlivými ťažkými objektmi. Po prijatí podmienok Mníchovskej dohody bola väčšina postavených objektov odstúpená v prospech nacistického Nemecka, opevnenie stratilo svoj význam a nebolo nikdy použité na svoje účely. Dolný tok rieky Moravy v úseku Devín – Kúty bol ľahkými objektami súvisle opevnený po pripojení Rakúska k Nemecku. Dnes tu nájdeme asi 150 objektov v úsekoch: Devín, Zohor, Jakubov, Gajary a Moravský Sv. Ján. Okrem toho boli zvlášť opevnené brody cez rieku (Devínska Nová Ves, Marchegg, Vysoká pri Morave, Záhorská Ves, Suchohrad, Gajary, Prievoz a Moravský Sv. Ján) zaujímavými objektmi, napr. pod železničným mostom Devínska Nová Ves – Marchegg je dvojposchodový štvorstrieľňový ropík ako jediný v opevnení ČSR, v Suchohrade sú dvojposchodové ropíky (spodné poschodie je nebojové), čo súvisí zrejme s ich polohou v protipovodňových hrádzach. Zaujímavosťou sú aj povodňami narušené, naklonené, ropíky.

Národná prírodná rezervácia Horný les. Chránené územie na nive Moravy medzi obcami Vysoká pri Morave a Záhorská Ves v Borskej nížine vyhlásené v roku 1981 na ochranu komplexu lužných lesov s dvomi ekologicky rozdielnymi časťami na okraji rozšírenia panónskeho tvrdého lužného lesa s výskytom ojedinelých vodných a močiarnych druhov rastlín a živočíchov, najmä vodného vtáctva. Predstavuje najväčší súvislý komplex lužného lesa v oblasti Záhoria. Tvrdý luh, t. j. dubovo-brestovo-jaseňový lužný les, ktorý je v rámci Slovenska už veľmi zriedkavo zachovaný, v ňom prevažuje. Lužný les je najfarebnejší skoro na jar, keď sú stromy ešte neolistené a na pôdu dopadá dostatok svetla. V plnej kráse možno vtedy v podraste pozorovať snežienku jarnú, neskôr blyskáč cibuľkatý a chochlačku dutú. Horný les je rajom pre ďatle a svoj domov tu má v stromových hniezdach bocian biely a bocian čierny. Z dravcov tu hniezdi haja červená aj haja tmavá. Stromové dutiny obľubujú netopiere raniak hrdzavý a večernice.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Záhorie. Je prvou nížinnou chránenou krajinnou oblasťou na Slovensku. Zriadená bola v rámci Borskej nížiny v roku 1988 v dvoch samostatných areáloch, z ktorých každý má celkom odlišné prírodné podmienky. Jej západná časť pozdĺž rieky Moravy medzi Devínskym Jazerom – lokalitou západne od Stupavy – a tokom Myjavy nad ústím juhozápadne od Kútov predstavuje krajinu formovanú veľkou riekou so širokou nivou, agradačným valom a riečnymi terasami (len v oblasti medzi obcami Láb a Jakubov v tejto časti CHKO na pririečnu krajinu nadväzuje neveľké územie s viatymi pieskami a borovicovými lesmi). Zaplavované lúky na nive Moravy so zachovalou pestrou kvetenou nemajú na Slovensku svojim rozsahom obdobu. Lúky striedajú lužné lesy s drevinovým zložením blízkym pôvodným lesom. V území sú riečne ramená či ich zvyšky (jazerá) a mokrade, ktorých rozsah kolíše v priebehu roka podľa výšky hladiny Moravy. Bohaté biotopy hostia rozmanité rastlinné a živočíšne druhy najmä viazané na vodu. Raritou sú porasty plamienka celistvolistého (*Clematis integrifolia*) s plochou aj niekoľko km^2. Druhá, severovýchodná, časť CHKO zaberá centrálnu časť Boru v západnom a severnom okolí Lakšárskej Novej Vsi, kde prevláda eolický reliéf s pieskovými valmi (dunami) a pokrovmi a zamočiarenými medzidunovými depresiami. To podmieňuje mozaikovitú vegetačnú pokrývku: pieskové výsušné substráty pokrývajú borovicové lesy a močiare medzi dunami svojrázne slatinné lesné či nelesné spoločenstvá s reliktnými druhmi z chladnejších klimatických dôb. Živočíšstvo tu reprezentujú hlavne teplo- a suchomilné druhy, napr. mravcolevy a dudky. Časť CHKO pozdĺž rieky Moravy je súčasťou plošne väčšieho chráneného vtáčieho územia Záhorské Pomoravie, na území oboch častí CHKO sú desiatky území európskeho významu (obe tieto kategórie tvoria sústavu Natura 2000). Bezprostredné okolie rieky Moravy (aj mimo územia CHKO) aj s priľahlými lužnými lesmi sú vyhlásené za medzinárodne významnú mokraď

(ramsarskú lokalitu) Niva Moravy.

Názvy informačných panelov

1. Kompa – Starý most
2. Uhranské múzeum
3. Cukrovar v Uhorskej Vsi
4. Vojenské opevnenie z 1. ČSR 1918-1938
5. Železná opona
6. História obce
7. Dobrovoľný hasičský zbor
8. Pomník padlých
9. Železnica a železničná stanica
10. Zaniknutý barokový kostol
11. Židovská obec
12. Pamätná tabuľa Ľudovíta Štúra
13. Spoločenské udalosti
14. Detské ihrisko
15. Povodeň 2006
16. Sakrálne pamiatky
17. Časti a zákutia Záhorskej Vsi
18. Morava – fauna a flóra
19. Školy v obci
20. História povodní
21. Cintoríny
22. Uhranské zvyky a nárečie

Záhorská Ves
1. Kompa - Starý most

Záhorská Ves
2. Uhranské múzeum

Záhorská Ves
Vodný mlyn
3. Cukrovar v Uhorskej Vsi

Záhorská Ves
Vodný mlyn
4. Vojenské opevnenie z obdobia 1.ČSR 1918-1938

Záhorská Ves
Vodný mlyn
5. Železná opona

Záhorská Ves
Vodný mlyn
12. Pamätná Tabuľa Ľudovíta Štúra

Záhorská Ves
Náučný chodník

MAPY.CZ